

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj

Številka: 320 – 01/13-3/ EPA 1046 - VI
Ljubljana, 21. 5. 2013

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05-uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09 in 101/10), sprejela naslednje

M N E N J E

k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o rudarstvu (ZRud-1C) – druga obravnava

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je na 6. seji 27. maja 2013 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o rudarstvu, ki ga je Državnemu zboru v obravnavo predložila Vlada.

Komisija **podpira** Predlog zakona.

Komisija je bila uvodoma seznanjena, da je Predlog zakona v prvi vrsti pripravljen in njen sprejem nujen zaradi implementacije Direktive 2009/31/ES (prepovedano geološko shranjevanje ogljikovega dioksida na ozemlju Republike Slovenije) in razrešitve problemov glede podeljevanja koncesij za izkoriščanje mineralnih surovin. S Predlogom zakona se ne uvajajo nobene nove rešitve, ampak se rešuje le dejansko stanje, da se bodo postopki sploh lahko izvajali. Z novelo zakona se odpravljajo napake, nedoslednosti ter nejasnosti veljavnega zakona, ki so se pokazale že takoj po sprejemu zakona leta 2010. Med drugim se s prehodnimi določbami niso uredila vprašanja glede uveljavljanja pravic, pridobljenih pred uveljavitvijo novega zakona (Ur. l. RS, št. RS, 61/2010). Kot primer je predstavnik predlagatelja novele zakona izpostavil osebe, ki so tik pred uveljavitvijo zakona leta 2010 dobile odločbo o izbiri koncesionarja, ki je bila podlaga za sklenitev koncesijske pogodbe, po uveljavitvi zakona pa niso mogli in še danes ne morejo skleniti koncesijske pogodbe, ker zakon izrecno določa, da lahko predlog za sklenitev koncesijske pogodbe vložijo osebe, ki so dobile odločbo o izbiri nosilca rudarske pravice na podlagi določb novega zakona. Poseben problem predstavlja tudi podeljevanje rudarskih pravic za izkoriščanje v primeru širitve pridobivalnega

prostora, saj v tem primeru ne gre le za širitev na sosednje parcele, ampak se posega tudi v osnovni pridobivalni prostor, kar pa zakon ni predvidel. Zadnja novela zakona iz leta 2012 (Ur. l. RS, št. 57/2012) je omogočila podaljšanje rudarske pravice za izkoriščanje nosilcem te pravice, ki so imeli na dan 1. 1. 2011 veljavno rudarsko pravico za izkoriščanje, čeprav ne izpolnjujejo pogojev iz 50. člena zakona (npr. med njimi so koncesionarji, ki že več let niso plačali koncesnine, a se jim je rudarska pravica podaljšala). Slednjim se rudarska pravica po 31. 12. 2013 ne more več podaljšati, kar je treba popraviti.

Komisija ugotavlja, da se na pristojnem ministrstvu že od uveljavitve Zakona o rudarstvu (Ur. l. RS, št. 61/10) zavedajo, je zakon pomanjkljiv in notranje neuskladen ter v nekaterih določbah neskladen z drugimi predpisi, zaradi neustreznih in manjkajočih prehodnih določb pa se ga v praksi težko izvaja (zaradi pravne praznine postopki stojijo). Kljub temu je bila sedaj sprejeta odločitev, da se najprej pristopi k pripravi novele zakona za ureditev najnujnejših zadev, temu pa bo sledila celovita prenova zakona, ki zahteva bistveno več časa. Komisija je bila tudi seznanjena, da pri pripravi zakona leta 2010 zaposleni na pristojnem ministrstvu z rudarsko izobrazbo niso sodelovali.

Čeprav je komisija mnenja, da ta novela zakona rešuje le del problemov oziroma niti ne na ustrezen način, na kar opozarja tudi Zakonodajno – pravna služba Državnega zbora, in bi bilo primerneje pripraviti nov in sodoben zakon za področje izkoriščanja naravnih dobrin, ki bo veljal daljše obdobje, je med člani komisije na podlagi predstavljenih dodatnih pojasnil predstavnikov Ministrstva za infrastrukturo in prostor prevladalo mnenje, da podpre Predlog zakona, hkrati pa od Ministrstva za infrastrukturo in prostor oziroma Vlade pričakuje čimprejšnjo pripravo novega zakona, h kateri pa je nujno povabiti strokovno in zainteresirano javnost in njene pripombe, za razliko od leta 2010, tudi upoštevati. Komisija meni, da mora biti nov zakon krajši in jasnejši, podrobnejša vprašanja naj bodo urejena v podzakonskih aktih, s čimer lažje sledimo spremenjenim okoliščinam v gospodarstvu in družbi.

Komisija je bila seznanja s pisnim mnenjem Zakonodajno - pravne službe Državnega zbora in pričakuje, da se bodo njene pripombe v največji meri upoštevale.

Kot izhaja iz Predloga zakona, nosilec dovoljenja za raziskovanje, ki je bil izbran na javni dražbi, ki se izvede v primeru dveh ali več veljavnih prijav na javni razpis, postane zavezanec za plačilo nadomestila za raziskovanje mineralnih surovin (spremenjeni peti odstavek spremenjena 26. člena zakona). Ker do javne dražbe ne pride, če na javni razpis prispe le ena prijava, se je komisiji postavilo vprašanje neenake obravnave prijaviteljev, saj v tem primeru prijavitelj ne plača nadomestila za raziskovanje mineralnih snovi. Komisijo se je seznanila, da je bilo nadomestilo za raziskovanje mineralnih surovin z zakonom leta 2010 ukinjeno. V primeru javne dražbe je izklicna cena nadomestila 0 evrov, pri čemer dva ali več ponudnikov z višino plačila nadomestila konkurirata(jo) za nosilca dovoljenja za raziskovanje. Izklicna cena na javni dražbi je 0 evrov, kar pomeni, da je prijavitelj, ki je dal na javni dražbi edini veljavno ponudbo, v enakem položaju kot prijavitelj, ki uspe na javnem razpisu. Ker je v interesu države, da se čim več njenega ozemlja razišče, se je ukinilo nadomestilo za raziskovanje mineralnih surovin, prav tako ni več potrebna opredelitev rabe prostora za raziskovanje mineralnih surovin v prostorskem aktu.

Veljavni zakon v 59. členu določa, da se rudarska pravica za izkoriščanje odvzame, če koncesionar več kot dve leti zapored ne plača rudarske koncesnine, ali če ne vzpostavi rezerviranih sredstev za sanacijo ali več kot dve leti zapored ne plača odmerjene rezervacije, ali če v dveh letih po začetku izkoriščanja ne posreduje z zakonom predpisanih podatkov. Komisija ugotavlja, da se z novelo zakona odpravlja zaporedno obdobje več kot dveh let za navedene kršitve, ker se v praksi izigrava veljavna določba tako, da koncesionar npr. dve leti ne plača koncesnine, naslednje leto jo plača in nato jo zopet ne plačuje. To pomeni, da v tem primeru ni pravne podlage, ki bi koncesionarja zavezovala k rednemu plačevanju koncesnine, ki se plačuje v letnih zneskih za nazaj. Predstavnik predlagatelja novele zakona je članom komisije pojasnil, da si Ministrstvo za infrastrukturo in prostor pred morebitnim odločanjem o odvzemu rudarske pravice prizadeva, da koncesionar izpolni svoje obveznosti, saj odvzem rudarske pravice za izkoriščanje ni v interesu države, ker lahko v tem primeru tvega, da pridobivalni prostor ni saniran.

Z vidika Premogovnika Velenje je zagotavljanje rezerviranih sredstev za sanacijo pridobivalnega prostora z bančno garancijo ali z vplačevanjem v Eko sklad neustrezno, saj posledice rudarjenja vedno ostanejo lokalnemu okolju. Danes je nemogoče zagotoviti, da bodo sredstva, vplačana v Eko sklad, razpoložljiva in zadoščala za sanacijo po letu 2050, ko bo Premogovnik Velenje prenehal delovati. Ob zavedanju, da je treba zagotoviti sanacijo po končanem izkoriščanju mineralnih surovin, bi bilo treba razlikovati nosilce rudarske pravice, ki izkoriščajo mineralne surovine v manjšem obsegu (npr. gramoznica), in večje rudarske sisteme (npr. Premogovnik Velenje), saj slednji potrebuje bistveno dalj časa za odpravo posledic rudarjenja.

Člane komisije je glavna inšpektorica Inšpektorata za promet, energetiko in prostor seznanila, da so v okviru priprave novele zakona podali pripombe v zvezi z inšpekcijskim nadzorom, pri čemer nekatere niso bile upoštevane. Trenutno se nadzor nad rudarskimi deli in deli, ki niso v povezavi z raziskovanjem ali izkoriščanjem mineralnih surovin, izvaja le na podlagi pravilnikov s področja varstva in zdravja pri delu, kar je pomanjkljivo. Nelegalne kope je včasih reševala gradbena inšpekcija, danes pa je to v pristojnosti posameznih inšpekcij glede na obravnavano zemljišče (tudi gozdarske in kmetijske inšpekcije). Rudarski inšpektorji bi nadzor nad nelegalnimi kopi izvajali, vendar za to potrebujejo pravno podlago. Tretji problem, s katerimi se srečujejo rudarski inšpektorji, predstavlja sanacija v primeru stečaja nosilca rudarske pravice. Izpostavljeni problemi se s to novelo ne rešujejo, jih je pa nujno v prihodnje urediti in zato apelira, da se čim prej pripravi nov zakon.

Komisija daje pobudo, da se za potrebe priprave novega systemskega zakona s področja rudarstva opravi širša javna razprava, lahko tudi v Državnem svetu.

* * *

Ob obravnavi Predloga zakona so člani komisije izpostavili naslednja vprašanja in na večino so prejeli odgovor predstavnika Ministrstva za infrastrukturo in prostor mag. Romana Čerenaka:

- Ali zakon zajema tudi določila, ki bi omogočile vrtanje vrtin za raziskovanje ali izkoriščanje termomineralne vode? Komisiji je bilo pojasnjeno, da se Zakon o

rudarstvu nanaša na geotermične energetske vire oziroma govori o toploti kamnine, do katere lahko pridemo preko medija, kar je npr. voda. Kadar pa govorimo o izkoriščanju same tople vode – termalne ali termomineralne vode – pa je pravna podlaga Zakon o vodah. Raziskave geotermičnih energetskih virov so dovoljene kjerkoli, tudi če gre za kmetijska ali gozdna zemljišča, samo izkoriščanje geotermičnih energetskih virov pa je dovoljeno, če to omogoča prostorski akt občine ali države.

- V zvezi s Peskokopom Podsmreka, ki bi za potrebe širjenja pridobivalnega prostora oziroma sanacije potreboval sosednja zemljišča, je bilo postavljeno vprašanje, ali obstajajo zakonske možnosti, da se lastnike teh zemljišč prisili v prodajo zemljišč. Komisiji je bilo pojasnjeno, da Zakon o rudarstvu omogoča odvzem oziroma omejitev lastninske pravice, vendar le v primeru izkazanega javnega interesa (npr. da gre za mineralno surovino, ki je ni mogoče najti na drugi lokaciji ali bi bila pomembna za razvoj regije, itd.). Komisija je bila seznanjena, da je v tem konkretnem primeru Vlada leta 2010 ugotovila, da niso izpolnjeni pogoji za ugotovitev javne koristi. Ob tem je bila komisija tudi seznanjena, da v praksi koncesionarji silijo lastnike sosednjih zemljišč v prodajo oziroma prihaja do zlorab, kar kaže tudi ta konkreten primer. Koncesionar izkorišča mineralne surovine do roba svoje parcele, čeprav ga zakon zavezuje k zagotavljanju varovalnega pasu, in sicer z namenom, da bi prisilil lastnika sosednje parcele k prodaji zemljišča, ker drugače sanacija ni možna. Predstavnik predlagatelja novele zakona je pojasnil, da je v Sloveniji kar nekaj takih primerov, ki bi jih sicer lahko preprečila rudarska inšpekcija. Ne glede na to komisija ugotavlja, da si na Občini Ivančna Gorica želijo rešiti zadevo, saj je v njenem interesu sanacija degradiranega območja. Npr. material iz navedenega peskokopa se je uporabil za potrebe gradnje avtoceste, medtem ostaja škoda v naravnem lokalnem okolju in je ne bo mogoče odpraviti, če lastnika sosednjih parcel ne bosta pristala na prodajo zemljišč.
- V zvezi z izkazanim javnim interesom je bilo postavljeno vprašanje, zakaj se za gradnjo ceste Hajdina-Ormož ne uporablja gramoz iz bližnje Drave, ampak naj bi se ga vozilo iz Kidričevega ali Križevcev. Javni interes je izkazan, če uporabimo material iz bližnje okolice, kar pomeni tudi manj stroškov, poleg tega bi z odvzemom gramozna poplavno območje v tem delu Drave vsaj delno sanirali. Članom komisije je bilo pojasnjeno, da Zakon o rudarstvu in Zakon o vodah dajeta prednost svobodni gospodarski pobudi.
- V zvezi s poskusnimi vrtinami pri Lendavi na območju Murske depresije, ki jih izvajajo v Geoenergo, d.o.o. oziroma angleški družbi Ascent, je bilo komisiji pojasnjeno, da v medijsko odmevnih člankih navajajo tehnologijo črpanja zemeljskega plina t.i. fracking v skrilačih (razpoke širijo daleč), medtem ko gre v Prekmurju za t.i. fracking v peščenjakih (razpoke se ne širijo tako široko), kar pomeni, da gre v primeru peščenjaka za manjše možnosti vpliva na okolje kot v primeru skrilačca, niti ni bilo v primeru peščenjaka kakšnih zadržkov na nivoju EU. Posebna komisija, ki jo je imenoval minister, da preuči stanje, je ugotovila kršitve zakona v delu, ki določa, da koncesionar ne sme svoje pravice prodati ali dati v najem. Na podlagi teh ugotovitev je bil podan predlog za odvzem rudarske pravice.

- V povezavi z raziskovalnim delom (vrtine, geološke preiskave), pri katerem sodelujejo tujci oziroma tuje družbe, je komisijo z vidika javnega interesa zanimala dostopnost podatkov teh raziskav. Komisiji je bilo pojasnjeno, da zakon predvideva elaborat o zalogah in virih, ki ga mora izdelati vsak, ki raziskuje, in ki ga potrdi posebna komisija (predstavniki ministrstva in Geološkega zavoda Slovenije), in katerega izvod mora biti predan v arhiv ministrstva.
- V zvezi z nekdanjim premogovnikom Presika pri Ljutomeru se postavlja vprašanje, ali je bila sanacija opravljena oziroma končana, pri čemer je skrb zbujujoče dejstvo, da ljudje prosto dostopajo do tega prostora in kopljejo premog in se ne ve, ali imajo za to dovoljenje. Komisija ugotavlja, da na ministrstvu nimajo nobenih informacij o kakršnihkoli posegih v pridobivalni prostor Presika.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije Jernej Verbič.

Sekretarka
Meta Štembal, l.r.

Predsednik
Jernej Verbič, l.r.